

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne
Čj. MSP-242/2015-OD-SPZ/3
Počet listů:2
Přílohy:2

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Obviněný P.Č. – stížnost pro porušení zákona

Příloha:

Kopie rozsudku Nižšího vojenského soudu Plzeň ze dne 14.1.1953 č.j. Vt 43/52-62 vč. zachovalých kopií archivního materiálu
Zpráva VÚA ze dne 6.6.2012

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného P.Č.

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Plzni ze dne 14.1.1953, č.j. Vt 43/52-62.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Plzni ze dne 14.1.1953, č.j. Vt 43/52-62, byl P.Č. uznán vinným ze spáchání trestného činu vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb. a byl mu uložen trest odnětí svobody na 26 měsíců. Současně byla vyslovena dočasná ztráta čestných práv občanských na 3 roky. Soud rovněž rozhodl o povinnosti obviněného nahradit náklady trestního řízení.

Předmětného trestného činu se obviněný dopustil tím, že od 2. listopadu 1952, kdy nastoupil vojenskou základní službu u útvaru v Mostě, odmítl vykonávat jakoukoliv službu v armádě, odvolává se na to, že jeho náboženské přesvědčení (adventisty) mu nedovoluje stát se vojákem.

Z odůvodnění tohoto rozsudku dále vyplynulo, že obviněný zneužil svobody přesvědčení k tomu, aby se vyhnul plnění své nejdůležitější občanské povinnosti – povinnosti vojenské, čímž porušil nejen základní ustanovení tehdejší Ústavy, ale i trestní zákon v ustanovení § 270. Obviněný, ačkoliv sám byl příslušníkem dělnické třídy, stavěl se svým odmítavým postojem k službě v tehdejší lidové armádě proti zájmům své vlastní třídy a dokazoval svou neuvědomělost a nepochopení mírové úlohy, kterou armáda tehdy měla. Při ukládání trestu přihlédl bývalý Nižší vojenský soud v Plzni k tomu, že se obviněný doznal, vedl řádný život pracujícího člověka, byl ve věku blízkém věku mladistvých a rovněž ke skutečnosti, že byl od dětství ve své rodině vychováván v názorech, které jej přivedly k trestné činnosti. Obviněnému na druhé straně podle názoru soudu přitěžovalo, že jeho jednání nepříznivě působilo na morálku v armádě a ohrozilo její bojeschopnost.

Tento rozsudek nabyl právní moci dne 28.1.1953.

Následně bylo nižším vojenským prokurátorem dne 18.5.1953 vydáno usnesení pod sp.zn. 54/52 (nečitelná spisová značka - archivní materiál), kterým bylo rozhodnuto, že je P.Č. účasten na rozhodnutí presidenta republiky ze dne 4.5.1953 o amnestii a na základě čl. II odst. 1 mu byla z výše uloženého trestu odněti svobody prominuta část trestu v trvání 1 roku.

P.Č. požádal svým návrhem ze dne 26.11.2001 o provedení rehabilitačního řízení ve věci bývalého Nižšího vojenského soudu v Plzni, sp.zn. Vt 43/52, avšak jeho návrh byl zamítnut usnesením Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21.5.2002, sp.zn. Rt 3/2001, a to z důvodu, že trestný čin, kterým byl obviněný uznán vinným, nespadá mezi ta právní jednání, u kterých došlo ke zrušení odsouzení ze zákona (§ 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci). Tento trestný čin byl však zmíněn v § 4 písm. c) citovaného zákona jako trestný čin, o němž lze rozhodnout v přezkumném řízení, zahájeném na návrh odsouzeného a dalších osob. Návrh však musel být podán dle § 6 odst. 1 rehabilitačního zákona nejpozději do dvou let ode dne účinnosti tohoto zákona. Vzhledem k tomu, že byl návrh podán po této lhůtě, bylo rozhodnuto o jeho zamítnutí dle § 9 odst. 1 citovaného zákona. Toto usnesení nabylo právní moci dne 7.6.2002.

Napadeným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Plzni ze dne 14.1.1953, č.j. Vt 43/52-62, byl porušen zákon v neprospěch obviněného P.Č. v ust. § 15 odst. 1 zákona č. 150/1948 Sb., Ústavy Československé republiky, § 1 odst. 1 a § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb.

Podle ust. § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 2 odst. 3 téhož zákona bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona z roku 1950 se trestného činu vyhýbání se služební povinností dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti mimo jiné i tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Těmito výše uvedenými ustanoveními se bývalý Nižší vojenský soud v Plzni dostatečně neřídil.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 výše uvedeného zákona o soudní rehabilitaci činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu odporovalo také jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci bylo při přezkumném řízení vycházeno z účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obv. P.Č. byl v podstatě odsouzen pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Plzni nebylo zohledněno, že jmenovaný uplatnil právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou z 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.). Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující.

V případě obviněného se jednalo o čin směřující k uplatnění základního práva občana, zaručeného mu ustanovením § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948, podle něhož má každý právo volby jakékoliv náboženské víry. Na druhé straně Ústava z roku 1948 stanovila v § 34 odst. 1, 2 základní povinnosti občana ke státu, mezi nimiž byla i povinnost konat vojenskou službu. Obviněný tedy neměl možnost dostát svým povinnostem, jež mu byly uloženy zákonem, aniž by se dostal do rozporu s vlastním svědomím.

Navíc v době, kdy se obviněný měl dopustit protiprávního jednání, tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu základní vojenské služby pro případy, kdyby její výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce.

Vzhledem k výše uvedenému je zjevné, že v dané věci došlo k porušení zákona, a je tedy dostatečně odůvodněn závěr, že je třeba pravomocný odsuzující rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Plzni ze dne 14.1.1953, č.j. Vt 43/52-62, zrušit a napravit tak nezákonný stav, který nebyl (a ani objektivně nemohl být s ohledem na ust. § 6 odst. 1 zák. č. 119/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů) odstraněn v rámci řízení o návrhu P.Č. na rehabilitaci podle shora citovaného rehabilitačního zákona.

Navrhuji proto, aby Nejvyšší soud ČR:

- 1) Podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že pravomocným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Plzni ze dne 14.1.1953, č.j. Vt 43/52-62, byl v neprospěch obviněného P.Č. porušen zákon zejména v ust. § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb. ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Plzni ze dne 14.1.1953, č.j. Vt 43/52-62, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu, příp. podle § 271 odst. 1 tr. řádu.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [3 Tz 63/2016](#)